DOMSTOLENS DOM (stora avdelningen)

den 24 maj 2011 *

I mål C-50/08,

angående en talan om fördragsbrott enligt artikel 226 EG, som väckts den 12 februari 2008,

Europeiska kommissionen, företrädd av J.-P. Keppenne och H. Støvlbæk, båda i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

sökande,

med stöd av

Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland, företrätt av E. Jenkinson och S. Ossowski, båda i egenskap av ombud,

intervenient,

* Rättegångsspråk: franska.

mot

Republiken Frankrike, företrädd av E. Belliard, G. de Bergues och B. Messmer, samtliga i egenskap av ombud,

svarande,

med stöd av

Republiken Bulgarien, företrädd av T. Ivanov och E. Petranova, båda i egenskap av ombud,

Republiken Tjeckien, företrädd av M. Smolek, i egenskap av ombud,

Republiken Lettland, företrädd av L. Ostrovska, K. Drēviņa och J. Barbale, samtliga i egenskap av ombud,

Republiken Litauen, företrädd av D. Kriaučiūnas och E. Matulionytė, båda i egenskap av ombud,

Republiken Ungern, företrädd av R. Somssich, K. Veres och M. Fehér, samtliga i egenskap av ombud,

Rumänien, företrätt av C. Osman, A. Gheorghiu, A. Stoia och A. Popescu, samtliga i egenskap av ombud,

Republiken Slovakien, företrädd av J. Čorba och B. Ricziová, båda i egenskap av ombud,

intervenienter, meddelar

DOMSTOLEN (stora avdelningen)

sammansatt av ordföranden V. Skouris, avdelningsordförandena A. Tizzano, J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev (referent) och J.-J. Kasel, samt domarna R. Silva de Lapuerta, E. Juhász, G. Arestis, M. Ilešič, C. Toader och M. Safjan,

generaladvokat: P. Cruz Villalón,
justitiesekreterare: enhetschefen M.-A. Gaudissart,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 27 april 2010,

och efter att den 14 september 2010 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Europeiska gemenskapernas kommission har yrkat att domstolen ska fastställa att Republiken Frankrike har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artiklarna 43 EG och 45 EG genom att föreskriva ett nationalitetskrav för tillträde till notarieyrket.

Tillämpliga bestämmelser

Den allmänna organisationen av notarieyrket i Frankrike

2 Notarierna utför sina arbetsuppgifter i den franska rättsordningen såsom fria yrkesutövare. Notarieyrkets ställning regleras genom föreskrift nr 45-2590 av den 2 november 1945 om ställningen för notarieämbetet (ordonnance nº 45-2590 du 2 novembre 1945 relative au statut du notariat) (JORF av den 3 november 1945, s. 7160), i dess lydelse enligt lag nr 2004-130 av den 11 februari 2004 (JORF av den 12 februari 2004, s. 2847).

3 Enligt artikel 1 i denna föreskrift är notarierna ”offentliga tjänstemän som har till uppgift att bevittna handlingar och avtal som parterna vill eller måste få bestyrkta som officiella, samt att bestyrka handlingars och avtals datum, förvara sådana dokument och utfärda kopior därav”.

4 Enligt artikel 1 bis i nämnda föreskrift får notarierna arbeta antingen på individuell basis, inom ramen för ett civilrättsligt yrkesbolag eller fritt yrkesbolag, eller såsom anställd av en fysisk eller juridisk person som innehar ett notarieämbete.

5 Enligt artikel 6-1 första stycket i nämnda föreskrift innehar notarierna en ansvarsförsäkring vid fel i tjänsteutövningen. Denna ansvarsförsäkring tecknas av Conseil supérieur du notariat (högsta rådet för notarieämbetet).

6 Frågor om notariers territoriella behörighet, antal och lokalisering regleras i enlighet med bestämmelserna i dekret nr 71-942 av den 26 november 1971 om bildande, överföring och avskaffande av notarieämbetet, om behörighet och tjänstgöringsort för notarier, om förvaring och översändning av protokoll och yrkesregister för notarier (décret nº 71-942 du 26 novembre 1971 relatif aux créations, transferts et suppressions d’office de notaire, à la compétence d’instrumentation et à la résidence des notaires, à la garde et à la transmission des minutes et registres professionnels des notaires) (JORF av den 3 december 1971, s. 11796), i dess lydelse enligt dekret nr 2005-311 av den 25 mars 2005 (JORF av den 3 april 2005, s. 6062).

7 Enligt artikel 1 i dekret nr 78-262 av den 8 mars 1978 om prislistor för notarier (décret nº 78-262 du 8 mars 1978 portant fixation du tarif des notaires) (JORF av den 10 mars 1978, s. 995), i dess lydelse enligt dekret nr 2006-558 av den 16 maj 2006 (JORF av den 18 maj 2006, s. 7327), ska ersättningen till notarierna bestämmas i enlighet med dekretets bestämmelser. I artikel 4 i dekretet föreskrivs att ersättning till notarierna ska utgå för de tjänster som tillhandahålls inom ramen för verksamhet

som inte anges i avdelning II i dekretet och som är förenliga med notarieämbetet, varvid denna ersättning ska bestämmas i avtal med parterna eller – om något avtal inte kommit till stånd – av en domare med sådan behörighet.

8 I artikel 4 i den nationella förordningen om notarier, som antagits av Conseil supérieur du notariat med tillämpning av artikel 26 i dekret nr 71-942 och som godkänts genom justitieministerns förordning av den 24 december 1979 (JORF av den 3 januari 1980, N.C., s. 45), föreskrivs att varje privaträttslig eller offentligrättslig fysisk eller juridisk person fritt får välja vilken notarie som ska anlitas. I nämnda bestämmelse föreskrivs att notariens klientstock utgörs av ”dem som på frivillig grund anlitar notarien för att få rådgivning, biträde eller tjänster eller ger denne i uppdrag att upprätta avtal”.

9 När det gäller tillträdeskraven för att få bli notarie, föreskrivs i artikel 3 i dekret nr 73-609 av den 5 juli 1973 om yrkesutbildning i notarieämbetet och om tillträdeskraven för att få bli notarier (décret nº 73-609 du 5 juillet 1973, relatif à la formation professionnelle dans le notariat et aux conditions d’accès aux fonctions de notaire) (JORF av den 7 juli 1973, s. 7341), i dess lydelse enligt dekret nr 2006-1299 av den 24 oktober 2006 om anställda notarier (décret nº 2006-1299 du 24 octobre 2006 relatif aux notaires salariés) (JORF av den 25 oktober 2006, s. 15781), att ingen får bli notarie utan att bland annat ha franskt medborgarskap.

Arbetsuppgifter som utförs inom ramen för notarieämbetet i Frankrike

10 När det gäller de olika arbetsuppgifter som utförs av notarierna i den franska rättsordningen, är det utrett att den huvudsakliga arbetsuppgiften består i upprättandet av officiella handlingar. Notariens medverkan kan vara obligatorisk eller frivillig beroende på den handling som ska göras officiell. Notarien kontrollerar att samtliga villkor som föreskrivs i lag för upprättandet av handlingen är uppfyllda, samt att parterna har rättskapacitet och rättslig handlingsförmåga.

11 Begreppet officiella handlingar definieras i artikel 1317 i civillagen (code civil). Nämnda artikel återfinns i kapitel VI, som har rubriken ”Om bevis på förpliktelser och om bevis på betalning” och som i sin tur återfinns i avdelning III i bok III i civillagen. Enligt denna bestämmelse definieras en sådan handling som ”en handling som bevittnats av offentliga tjänstemän med behörighet att upprätta handlingar på den ort där handlingen avfattats, och med beaktande av erforderliga formkrav”.

12 Enligt artikel 19 i lagen av den 25:e dagen i stormmånaden år XI om organisering av notarieämbetet (loi du 25 ventôse an XI contenant organisation du notariat), har notariebestyrkta handlingar ”bevisvärde och de får läggas till grund för verkställighet i hela landet”.

13 I artikel 1319 i civillagen föreskrivs att ”den officiella handlingen bevisar äktheten hos det aktuella avtalet mellan avtalsparterna och deras arvtagare eller rättighetsinnehavare”.

14 I artikel 1322 i civillagen föreskrivs att ”undertecknade handlingar, som erkänts av den mot vilken handlingen görs gällande eller som enligt lag ska anses ha erkänts, ska, mellan dem som undertecknat handlingen samt mellan deras arvtagare och rättighetsinnehavare, ha samma bevisvärde som den officiella handlingen”.

15 I artikel 1 i föreskrift nr 45-2592 av den 2 november 1945 om förrättningsmannaämbetet (ordonnance nº 45-2592 du 2 novembre 1945 relative au statut des huissiers) (JORF av den 3 november 1945, s. 7163), i dess lydelse enligt lag nr 73-546 av den 25 juni 1973 om disciplinära regler och ställningen för notarier och vissa offentligt anställda (loi nº 73-546, du 25 juin 1973, relative à la discpline et au statut des notaires et de certains officiers ministériels (JORF av den 26 juni 1973, s. 6731), föreskrivs att förrättningsmän (*huissiers de justice*) är de enda som är behöriga att bland annat verkställa domstolsavgöranden och andra handlingar som får läggas till grund för verkställighet. I artikel 18 i lag nr 91-650 av den 9 juli 1991 om reform av civila utmätningsförfaranden (loi nº 91-650 du 9 juillet 1991 portant réforme des procédures civiles d’exécution) (JORF av den 14 juli 1991, s. 9228) föreskrivs att de enda som är behöriga att genomföra utmätningar och förordna om kvarstad är förrättningsmän med sådan behörighet.

16 Enligt artikel L. 213-6 i lagen om domstolsorganisation (code de l'organisation judiciaire) är det utmätningsdomaren (*juge de l'exécution*) som är exklusivt behörig att slita tvister i fråga om exekutionstitlar och bestridanden som uppkommer vid utmätning. Detta gäller även då tvisterna rör rättigheten i sak, om inte dylika spörsmål faller utanför domstols behörighet. Under iakttagande av samma villkor är det utmätningsdomaren som ger sitt godkännande till säkerhetsåtgärder och som sliter tvister som uppkommer vid vidtagandet av dessa säkerhetsåtgärder.

Det administrativa förfarandet

17 Kommissionen mottog ett klagomål avseende det nationalitetskrav som gäller för tillträde till notarieyrket i Frankrike. Kommissionen gjorde en bedömning av klagomålet och sände den 8 november 2000 en formell underrättelse till Republiken Frankrike. Republiken Frankrike uppmanades därvid att inom två månader inkomma med sina synpunkter angående frågan huruvida nämnda nationalitetskrav var förenligt med artikel 45 första stycket EG.

18 Republiken Frankrike besvarade den formella underrättelsen genom skrivelse av den 13 mars 2001.

19 Den 12 juli 2002 sände kommissionen en kompletterande formell underrättelse till Frankrike. Kommissionen gjorde däri gällande att medlemsstaten underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artiklarna 43 EG och 45 första stycket EG.

20 Republiken Frankrike besvarade den kompletterande formella underrättelsen genom skrivelse av den 11 oktober 2002.

21 Eftersom kommissionen inte låtit sig övertygas av de argument som framförts av Republiken Frankrike, riktade kommissionen den 18 oktober 2006 ett motiverat yttrande till medlemsstaten. I detta yttrande gjorde kommissionen gällande att Frankrike underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 43 EG och artikel 45 första stycket EG. Frankrike uppmanades att inom två månader från mottagandet av det motiverade yttrandet vidta erforderliga åtgärder för att följa detsamma.

22 Den 12 december 2006 inkom Republiken Frankrike med en skrivelse där medlemsstaten redogjorde för varför den ansåg att kommissionens slutsatser var felaktiga.

23 Mot denna bakgrund beslutade kommissionen att väcka förevarande talan.

Prövning av talan

Huruvida Förenade kungariket ska få intervenera i målet

24 Republiken Frankrike anser att domstolen inte kan uppta Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands interventionsinlaga till sakprövning. Interventionsinlagan innehåller nämligen inte några yrkanden till stöd för kommissionens yrkanden, vilket strider mot bestämmelserna i artikel 40 fjärde stycket i stadgan för Europeiska unionens domstol och mot artikel 93.5 andra stycket i domstolens rättegångsregler. Alternativt har Republiken Frankrike gjort gällande att domstolen ska avvisa Förenade kungarikets interventionsinlaga i viss del. Frankrike anser nämligen att Förenade kungarikets yrkanden går utöver de yrkanden som framställts av kommissionen, på grund av att Förenade kungariket har gjort gällande dels att Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG av den 7 september 2005 om erkännande

av yrkeskvalifikationer (EUT L 255, s. 22) är tillämpligt på notarieyrket, dels att notarieverksamhet går att skilja från de arbetsuppgifter som inte omfattas av artikel 45 första stycket EG.

25 Domstolen gör följande bedömning. Enligt artikel 40 fjärde stycket i domstolens stadga får yrkanden i interventionsansökan endast anföras till stöd för yrkanden som har framställts av en av parterna.

26 Vidare föreskrivs i artikel 93.5 andra stycket i rättegångsreglerna bland annat att interventionsinlagan ska innehålla intervenientens yrkande, genom vilket denne helt eller delvis stöder eller bestrider en av parternas yrkanden, samt rättsliga grunder och omständigheter i övrigt som intervenienten åberopar.

27 Förenade kungariket har i interventionsinlagan formulerat sina slutsatser på följande sätt:

”Direktiv [2005/36] är tillämpligt på notarieyrket. Vissa göromål som utförs av notarierna kan uteslutas från direktivets tillämpningsområde endast om domstolen slår fast att dessa göromål omfattas av det undantag som anges i skäl 41 i direktivet, enligt artikel 39.4 EG och/eller artikel 45 EG.”

28 Domstolen konstaterar att kommissionen i sin ansökan inte har framställt något yrkande om att domstolen ska fastställa att Republiken Frankrike har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt direktiv 2005/36. Mot denna bakgrund avvisar domstolen Förenade kungarikets interventionstalan i den del Förenade kungariket har yrkat att nämnda direktiv är tillämpligt på notarieyrket.

29 I övriga delar gör domstolen följande bedömning. Det är visserligen så att det verkar som om det sålunda beskrivna föremålet för Förenade kungarikets interventionstalan – om man bara tittar på den exakta ordalydelsen – avviker från vad som normalt får finnas i en interventionsinlaga. En helhetsbedömning av såväl interventionsinlagan som dess sammanhang ger emellertid vid handen att Förenade kungariket, liksom kommissionen i sin ansökan, har argumenterat för att notarieyrket inte innefattar något utövande av offentlig makt i den mening som avses i artikel 45 första stycket EG.

30 Republiken Frankrike har gjort gällande att Förenade kungariket inte får framställa argumentet att artikel 45 första stycket EG inte kan tillämpas på alla de göromål som utförs av notarier, till skillnad från vad kommissionen anfört i sin ansökan. Vad beträffar denna invändning finner domstolen att Förenade kungariket inte kan anses ha framställt några nya yrkanden i förhållande till dem som framställts av kommissionen. Genom detta argument har Förenade kungariket nämligen bara hänvisat till punkt 47 i domen av den 21 juni 1974 i mål 2/74, Reyners (REG 1974, s. 631; svensk specialutgåva, volym 2, s. 309), utan att därvid ta ställning till om denna rättspraxis kan tillämpas på de konkreta göromål som utförs av notarierna i Frankrike.

31 Domstolen finner således att Förenade kungarikets interventionsinlaga endast ska avvisas i den del där medlemsstaten gjort gällande att direktiv 2005/36 är tillämpligt på notarieyrket.

Prövning i sak

Parternas argument

32 Kommissionen har inledningsvis gjort gällande att det i vissa medlemsstater inte finns något nationalitetskrav för tillträde till notarieyrket. Andra medlemsstater, såsom Konungariket Spanien, Republiken Italien och Republiken Portugal, har avskaffat detta nationalitetskrav.

33 Kommissionen har erinrat om att artikel 43 EG är en av unionsrättens grundläggande bestämmelser, som innebär dels att nationell behandling ska tillförsäkras var och en som är medborgare i en medlemsstat och som etablerar sig i en annan medlemsstat, om än endast sekundärt, för att där utöva verksamhet som egenföretagare, dels att varje diskriminering på grund av nationalitet är förbjuden.

34 Kommissionen och Förenade kungariket har gjort gällande att artikel 45 första stycket EG ska tolkas på ett autonomt och enhetligt sätt (dom av den 15 mars 1988 i mål 147/86, kommissionen mot Grekland, REG 1988, s. 1637, punkt 8; svensk specialutgåva, volym 9, s. 439). I och med att bestämmelsen föreskriver ett undantag från etableringsfriheten såvitt avser verksamhet som är förenad med utövandet av offentlig makt, ska artikeln dessutom tolkas restriktivt (domen i det ovannämnda målet Reyners, punkt 43).

35 Det i artikel 45 första stycket EG föreskrivna undantaget ska således begränsas till verksamhet som i sig själv är direkt och specifikt förenad med utövande av offentlig makt (domen i det ovannämnda målet Reyners, punkterna 44 och 45). Enligt kommissionen innebär begreppet offentlig makt utövandet av en beslutsbehörighet som innebär avsteg från allmänna regler, vilket återspeglas genom en behörighet att vidta åtgärder oberoende av vad andra rättssubjekt vill, eller till och med i strid med vad de

vill. Enligt domstolens praxis tar sig offentlig makt uttryck i utövandet av tvångsmakt (dom av den 29 oktober 1998 i mål C-114/97, kommissionen mot Spanien, REG 1998, s. I-6717, punkt 37).

36 Kommissionen och Förenade kungariket anser att verksamhet som är förenad med utövandet av offentlig makt ska skiljas från sådan verksamhet som bedrivs för att tillvarata allmänintresset. Det finns nämligen olika yrkeskategorier som tilldelats särskild behörighet för att tillvarata allmänintresset, utan att det för den sakens skull innebär utövande av offentlig makt.

37 Tillämpningsområdet för artikel 45 första stycket EG innefattar inte heller sådan verksamhet som bedrivs för att bistå eller samarbeta med den offentliga makten (se, för ett liknande resonemang, dom av den 13 juli 1993 i mål C-42/92, Thijssen, REG 1993, s. I-4047, punkt 22).

38 Kommissionen och Förenade kungariket har dessutom erinrat om att artikel 45 första stycket EG i princip avser viss verksamhet och inte ett helt yrke, om inte den aktuella verksamheten är omöjlig att skilja från all den verksamhet som bedrivs av nämnda yrkeskår.

39 Kommissionen har vidare gjort en genomgång av de olika göromål som utförs av en notarie i den franska rättsordningen.

40 Vad för det första gäller upprättandet av officiella handlingar och avtal, har kommissionen gjort gällande att notarien endast närvarar som vittne med avseende på partsviljan – efter att ha biträtt parterna med rådgivning – och vidtar åtgärder så att partsviljan får rättsverkningar. Notarien har därvid inte någon beslutsbehörighet över parterna utan bestyrker endast äktheten hos det avtal som parterna redan kommit överens om genom att göra det officiellt. Den omständigheten att vissa handlingar

måste göras officiella saknar betydelse, eftersom det finns många förfaranden som lyder under formkrav utan att det därvid utövas någon offentlig makt.

41 I och med att notarien upprättar notariebestyrkta handlingar under eget ansvar, kan dennes göromål i denna del anses likna de göromål som utförs av de flesta oberoende yrkeskategorier, såsom advokater, arkitekter eller läkare. Dessa yrkeskategorier tar också på sig ansvaret för sin verksamhet.

42 När det sedan gäller den omständigheten att officiella handlingar får läggas till grund för verkställighet, anser kommissionen att notarien förklarar en handling verkställbar innan det egentliga verkställandet sker, utan att denna förklaring utgör en del därav. Verkställandet innebär således inte att notarierna besitter någon tvångsmakt. Eventuella tvister kommer för övrigt att slitas av domstol, inte av notarien.

43 Vad för det andra gäller notariens uppgift att ta upp skatt, anser kommissionen att detta inte kan anses utgöra en verksamhet som är förenad med utövandet av offentlig makt. Det är nämligen vanligt förekommande att privata rättssubjekt tilldelas sådana uppgifter på det skatterättsliga området. Privata företag handlar således för annans räkning när de innehåller lön för sina anställda. Samma sak gäller de kreditinstitut som innehåller utdelning och ränta för sina klienter som får kapitalinkomster.

44 När det för det tredje gäller den särskilda ställning som notarien har enligt fransk rätt, anser kommissionen att denna inte är direkt relevant för bedömningen av arten på de aktuella verksamheterna.

45 Kommissionen anser vidare, i likhet med Förenade kungariket, att de unionsbestämmelser som hänvisar till notarieverksamhet inte påverkar tillämpningen av artikel 43 EG och artikel 45 första stycket EG på denna verksamhet.

46 Såväl artikel 1.5 d i Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/31/EG av den 8 juni 2000 om vissa rättsliga aspekter på informationssamhällets tjänster, särskilt elektronisk handel, på den inre marknaden (”Direktiv om elektronisk handel”) (EGT L 178, s. 1) som skäl 41 i direktiv 2005/36 undantar notarieverksamheten från sina tillämpningsområden endast om verksamheten är direkt och specifikt förenad med utövande av offentlig makt. Det är således bara fråga om ett förbehåll som inte påverkar tolkningen av artikel 45 första stycket EG. Såvitt avser artikel 2.2 l i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, s. 36), så är nämnda direktiv enligt den bestämmelsen inte tillämpligt på tjänster som tillhandahålls av officiellt utnämnda notarier. Kommissionen har i det avseendet betonat att bara för att lagstiftaren har valt att undanta en viss verksamhet från direktivets tillämpningsområde, så innebär inte det att artikel 45 första stycket EG är tillämplig på denna verksamhet.

47 När det sedan gäller rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 12, 2001, s. 1), rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 (EUT L 338, s. 1) och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 805/2004 av den 21 april 2004 om införande av en europeisk exekutionstitel för obestridda fordringar (EUT L 143, s. 15), anser kommissionen att dessa förordningar endast innebär en skyldighet för medlemsstaterna att erkänna och verkställa mottagna rättshandlingar som får läggas till grund för verkställighet i en annan medlemsstat.

48 Kommissionen anser vidare att varken rådets förordning (EG) nr 2157/2001 av den 8 oktober 2001 om stadga för europabolag (EGT L 294, s. 1) eller Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/56/EG av den 26 oktober 2005 om gränsöverskridande fusioner av bolag med begränsat ansvar (EUT L 310, s. 1) är relevanta i detta mål. I

dessa förordningar ges nämligen notarier – liksom andra behöriga myndighetspersoner som utsetts av staten – endast uppdraget att bestyrka fullgörandet av vissa handlingar och formkrav innan bolag ändrar ort för bolagets säte, innan bolag bildas och innan bolag fusioneras med varandra.

49 Vad beträffar Europaparlamentets resolution av den 23 mars 2006 om juristyrket och allmänintresset av fungerande rättssystem (EUT C 292E, s. 105) (nedan kallad 2006 års resolution), anser kommissionen att det är fråga om en rent politisk handling med tvetydigt innehåll. I punkt 17 i resolutionen bekräftade Europaparlamentet nämligen att artikel 45 EG ska tillämpas på notarier, medan Europaparlamentet i punkt 2 vidhöll sin inställning i resolutionen av den 18 januari 1994 om notarieyrket i gemenskapens tolv medlemsstater (EGT C 44, s. 36) (nedan kallad 1994 års resolution), där Europaparlamentet gav uttryck för sin önskan att det nationalitetskrav för tillträde till notarieyrket som uppställs i flera medlemsstaters lagstiftning skulle avskaffas.

50 Kommissionen och Förenade kungariket har tillagt att mål C-405/01, Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española, som avgjordes genom dom av den 30 september 2003 (REG 2003, s. I-10391) och som flera medlemsstater har hänvisat till i sina skriftliga yttranden, rörde de arbetsuppgifter av varierande slag som utförs av kaptener och förste styrmän på handelsfartyg, nämligen uppgifter som rör upprätthållande av säkerheten, uppgifter som normalt åligger polisväsendet samt notarie- och civilståndsrelaterade uppgifter. Domstolen hade således inte fått tillfälle att i detalj pröva de olika göromål som utförs av notarier utifrån artikel 45 första stycket EG. Denna dom utgör således inte tillräcklig grund för att slå fast att nämnda bestämmelse är tillämplig på notarier.

51 Kommissionen anser vidare – till skillnad från vad som gjorts gällande av Republiken Frankrike – att domstolen i sin praxis gjort skillnad mellan notarier och offentliga myndigheter, genom att slå fast att en officiell handling kan bestyrkas av en offentlig myndighet eller annan bemyndigad myndighet (dom av den 17 juni 1999 i mål C-260/97, Unibank, REG 1999, s. I-3715, punkterna 15 och 21).

52 Republiken Frankrike har med stöd av Republiken Bulgarien, Republiken Tjeckien, Republiken Lettland, Republiken Litauen, Republiken Ungern, Rumänien och Republiken Slovakien gjort gällande att kommissionen har missuppfattat domstolens praxis. Domstolen har nämligen inte begränsat tillämpningsområdet för artikel 45 första stycket EG på så sätt att bestämmelsen endast gäller verksamhet som innefattar tvångsmakt, i och med att tvångsmakt endast utgör ett av de moment som innefattas i offentlig makt.

53 Domstolen har i detta avseende, i domen i det ovannämnda målet Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española, slagit fast att notarierelaterade uppgifter utgör verksamhet som är förenad med myndighetsutövning.

54 Att notarier utövar offentlig makt framgår dessutom av de göromål som de har fått i uppdrag att utföra när det gäller uppbörd av skatt. Notarierna ska därvid inte bara innehålla offentliga medel, utan även fastställa underlaget för inkomstskatteberäkningen när det gäller realisationsvinster vid försäljning av fast egendom, samt ta emot stämpelskatt och arvsskatt, varvid det är notarierna som ansvarar för att dessa stämpelskatter betalas in. Därigenom betalar notarierna skatten för annans räkning, det vill säga för sina klienters räkning.

55 Republiken Frankrike har i likhet med Republiken Lettland, Republiken Litauen, Republiken Ungern, Rumänien och Republiken Slovakien gjort gällande att notarierna upprättar officiella handlingar som har bevisvärde och som kan läggas till grund för verkställighet. Detta innebär ett konkret utövande av offentlig makt. När det gäller vissa handlingar – såsom förskott på arv, äktenskapsförord, inteckningar, försäljning av fast egendom som kommer att bebyggas samt överlåtbara jordbruksarrenden – måste en notarie anlitas för att dessa handlingar ska bli giltiga.

56 Notarien har i sin verksamhet som uppdrag att upplysa parterna om innebörden av deras rättshandlingar. Notarien ska vidare försäkra sig om att parterna vidtar rättshandlingarna under egen fri vilja samt ställa erforderliga frågor för att få information om allt det som behövs för att iaktta lagstadgade krav. Notarien är dessutom skyldig att, utifrån varje enskilt fall, göra de kontroller som behövs för att se till att handlingen rättsligt sett är giltig. Notarien ska vidare vägra att befatta sig med sådana handlingar som strider mot ordre public eller som är olagliga.

57 En notariebestyrkt handling är dessutom ett bevismedel som har det högsta bevisvärdet enligt fransk rätt. Bevisvärdet avser handlingens datum, underskrifterna samt de åtgärder vilka notarien intygar har vidtagits av honom själv eller i hans närvaro. Äktheten kan endast bestridas genom ett särskilt förfarande där en invändning om urkundsförfalskning framställs, på sätt som föreskrivs i artiklarna 303–316 i civilprocesslagen (code de procédure civile).

58 Vidare framgår det av domen i det ovannämnda målet Unibank att en åtgärd vidtagen av en offentlig myndighet eller av en annan av staten bemyndigad myndighet erfordras för att en viss handling ska anses vara officiell.

59 Notariebestyrkta handlingar får dessutom läggas till grund för verkställighet, utan att någon dom erfordras. Även om det antas att domstolen i sin praxis slagit fast att artikel 45 första stycket EG endast ska tillämpas på sådan verksamhet som innefattar tvångsmakt, omfattas notarieyrket av denna bestämmelse, av den anledningen att en notariebestyrkt handling får läggas till grund för verkställighet.

60 Republiken Frankrike har vidare gjort gällande att notariernas ställning i den franska rättsordningen ger vid handen att det är fråga om verksamhet som är direkt förenad med utövandet av offentlig makt. De utses av justitieministern och står under åklagares tillsyn. De avlägger ed och måste följa stränga regler om att inte bedriva annan verksamhet.

61 Enligt Republiken Frankrike har unionslagstiftaren bekräftat att notarier genom sin verksamhet utövar offentlig makt. Medlemsstaten har i denna del hänvisat till de unionsrättsakter som nämns i punkt 46 ovan, vilka antingen slår fast att rättsakterna inte är tillämpliga på notarier, av den anledningen att deras verksamhet är förenad med utövandet av offentlig makt, eller erkänner att officiella handlingar upprättas av en offentlig myndighet eller av en annan av staten bemyndigad myndighet. Av de rättsakter som nämns i punkterna 47 och 48 framgår dessutom att notariebestyrkta handlingar är att jämställa med domstolsavgöranden.

62 Republiken Frankrike har slutligen påpekat att parlamentet, i 1994 och 2006 års resolutioner, har bekräftat att notarier bedriver verksamhet som är förenad med utövandet av offentlig makt.

Domstolens bedömning

– Inledande synpunkter

63 Kommissionen har gjort gällande att Republiken Frankrike hindrar medborgare i andra medlemsstater från att etablera sig i landet för att arbeta som notarier, genom att endast ge franska medborgare tillträde till detta yrke, vilket strider mot artikel 43 EG.

64 Målet gäller således bara det nationalitetskrav som uppställs i tillämplig fransk lagstiftning och som måste vara uppfyllt för att personer ska få tillträde till notarieyrket i förhållande till artikel 43 EG.

65 Det kan därmed preciseras att målet inte gäller notarieämbetets ställning eller organisationen av detta ämbete i den franska rättsordningen. Målet gäller inte heller de andra krav, utöver nationalitetskravet, som måste vara uppfyllda för att få arbeta som notarie i medlemsstaten.

66 I likhet med vad som gjorts gällande av kommissionen under förhandlingen, är det dessutom av vikt att betona att kommissionens talan inte heller avser tillämpningen av EG-fördragets bestämmelser om friheten att tillhandahålla tjänster. Lika litet avser kommissionens talan tillämpningen av fördragsbestämmelserna om fri rörlighet för arbetstagare.

– Prövning av det påstådda fördragsbrottet

67 Artikel 43 EG är en av de grundläggande bestämmelserna i unionsrätten (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Reyners, punkt 43).

68 Begreppet etablering i den mening som avses i artikel 43 EG utgör ett mycket vittomfattande begrepp som innebär en möjlighet för unionsmedborgare att stadigvarande och kontinuerligt delta i det ekonomiska livet i en annan medlemsstat än ursprungsstaten och att dra fördel av detta. Begreppet främjar således det ekonomiska och sociala utbytet inom Europeiska unionen på den fria yrkesutövningens område (se, bland annat, dom av den 22 december 2008 i mål C-161/07, kommissionen mot Österrike, REG 2008, s. I-10671, punkt 24).

69 Den etableringsfrihet som tillerkänns medborgare i en medlemsstat på en annan medlemsstats område innefattar bland annat en rätt för dem att få tillträde till och utöva verksamhet som egenföretagare på de villkor som etableringsstatens lagstiftning föreskriver för sina egna medborgare (se, bland annat, dom av den 28 januari 1986 i mål 270/83, kommissionen mot Frankrike, REG 1986, s. 273, punkt 13,

svensk specialutgåva, volym 8, s. 389, och, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Österrike, punkt 27). Med andra ord innebär artikel 43 EG ett förbud för samtliga medlemsstater att, i sina lagstiftningar, för de personer som utnyttjar rätten att etablera sig där föreskriva villkor för dessa personers bedrivande av verksamhet som skiljer sig från de villkor som uppställs för de egna medborgarna (domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Österrike, punkt 28).

70 Artikel 43 EG innebär således att nationell behandling ska tillförsäkras var och en som är medborgare i en medlemsstat och som etablerar sig i en annan medlemsstat för att där utöva verksamhet som egenföretagare, och artikeln förbjuder varje diskriminering på grund av nationalitet som är en följd av nationella lagstiftningar, såsom inskränkning i etableringsfriheten (domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Frankrike, punkt 14).

71 I detta mål är det emellertid fråga om nationell lagstiftning som innebär att endast franska medborgare får arbeta som notarier. Detta medför att personer behandlas olika beroende på vilken nationalitet de har, vilket i princip är förbjudet enligt artikel 43 EG.

72 Republiken Frankrike har dock gjort gällande att notariernas verksamhet inte omfattas av artikel 43 EG, eftersom notarier bedriver verksamhet som är förenad med utövandet av offentlig makt i den mening som avses i artikel 45 första stycket EG. Domstolen kommer därför att först pröva innebörden av begreppet utövande av offentlig makt i den mening som avses i artikel 45 första stycket EG, för att därefter pröva om de göromål som notarierna anförtrotts i den franska rättsordningen omfattas av detta begrepp.

73 Vad gäller begreppet ”utövande av offentlig makt” i den mening som avses i artikel 45 första stycket EG, betonar domstolen följande. För att undvika att fördragets ändamålsenliga verkan på etableringsfrihetens område försvagas till följd av medlemsstaternas ensidiga bestämmelser, ska, vid bedömningen av detta begrepp, enligt fast rättspraxis, hänsyn tas till den unionsrättsliga karaktären på de begränsningar som medges i artikel 45 första stycket EG, i fråga om undantag från principen om

etableringsfrihet (se, för ett liknande resonemang, domarna i de ovannämnda målen Reyners, punkt 50, och kommissionen mot Grekland, punkt 8, och dom av den 22 oktober 2009 i mål C-438/08, kommissionen mot Portugal, REG 2009, s. I-10219, punkt 35).

74 Enligt fast rättspraxis utgör artikel 45 första stycket EG ett undantag från den grundläggande regeln om etableringsfrihet. I egenskap av undantag ska bestämmelsen tolkas så, att dess räckvidd begränsas till att endast omfatta vad som är absolut nödvändigt för att säkerställa de hänsyn som medlemsstaterna ges rätt att skydda (domarna i de ovannämnda målen kommissionen mot Grekland, punkt 7, och kommissionen mot Spanien, punkt 34, dom av den 30 mars 2006 i mål C-451/03, Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti, REG 2006, s. I-2941, punkt 45, domarna av den 29 november 2007 i mål C-393/05, kommissionen mot Österrike, REG 2007, s. I-10195, punkt 35, och i mål C-404/05, kommissionen mot Tyskland, REG 2007, s. I-10239, punkterna 37 och 46, samt domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Portugal, punkt 34).

75 Domstolen har vid upprepade tillfällen slagit fast att det undantag som föreskrivs i artikel 45 första stycket EG ska begränsas till verksamhet som i sig är direkt och specifikt förenad med utövandet av offentlig makt (se domarna i de ovannämnda målen Reyners, punkt 45, Thijssen, punkt 8, kommissionen mot Spanien, punkt 35, Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti, punkt 46, kommissionen mot Tyskland, punkt 38, och kommissionen mot Portugal, punkt 36).

76 Domstolen har ansett att undantaget i artikel 45 första stycket EG inte omfattar vissa arbetsuppgifter som enbart är av underordnad eller förberedande karaktär i förhållande till utövandet av offentlig makt (se, för ett liknande resonemang, domarna i de ovannämnda målen Thijssen, punkt 22, kommissionen mot Spanien, punkt 38, Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti, punkt 47, kommissionen mot Tyskland, punkt 38, och kommissionen mot Portugal, punkt 36). Inte heller omfattar undantaget vissa göromål som visserligen medför kontakter med myndigheter eller domstolar, inte ens om de sker regelbundet och hör organiskt till förfarandet, och går ut på en medverkan – till och med obligatorisk sådan – vid myndigheternas och domstolarnas fullgörande av sina uppgifter, men som inte berör myndigheternas och domstolarnas bedömning och beslutsfattande (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Reyners, punkterna 51 och 53), eller viss verksamhet som inte innebär utövande av beslutsmakt (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Thijssen, punkterna 21 och 22, domarna av den 29 november 2007 i de ovannämnda målen kommissionen mot Österrike, punkterna 36 och 42, och kommissionen mot Tyskland,

punkterna 38 och 44, och domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Portugal, punkterna 36 och 41), av tvångsmakt (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Spanien, punkt 37) eller av våldsåtgärder (se, för ett liknande resonemang, dom av den 30 september 2003 i mål C-47/02, Anker m.fl., REG 2003, s. I-10447, punkt 61, och domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Portugal, punkt 44).

77 Med beaktande av dessa överväganden kommer domstolen att pröva om de göromål som anförtrotts notarier i den franska rättsordningen är direkt och specifikt förenade med utövande av offentlig makt.

78 Domstolen kommer därvid att beakta arten på de göromål som utförs av notarierna (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Thijssen, punkt 9).

79 Republiken Frankrike och kommissionen är ense om att notariers huvudsakliga göromål i den franska rättsordningen består i att upprätta officiella handlingar med beaktande av erforderliga formkrav. Notarien ska därvid bland annat kontrollera att alla de krav som uppställs i lag avseende handlingen är uppfyllda. Den officiella handlingen har dessutom bevisvärde och den får läggas till grund för verkställighet.

80 Enligt den franska rättsordningen ska handlingar eller avtal som parterna under egen fri vilja har ingått bestyrkas av notarie. Parterna bestämmer nämligen själva – inom lagens gränser – omfattningen av sina rättigheter och förpliktelser. Det är parterna som under egen fri vilja har valt vilka bestämmelser som ska gälla dem emellan när de anlitar en notarie för att få en handling eller ett avtal bestyrkt såsom varande äkta. Notariens inblandning förutsätter således att parterna i förväg har kommit överens eller träffat ett avtal.

81 Notarien får dessutom inte på egen hand ändra innehållet i den handling vars äkthet notarien ska bestyrka, utan att först ha fått parternas samtycke därtill.

82 Notariernas bestyrkande av handlingars äkthet kan således inte i sig anses utgöra någon verksamhet som är direkt och specifikt förenad med utövande av offentlig makt i den mening som avses i artikel 45 första stycket EG.

83 Domstolens slutsats ovan påverkas inte av att vissa handlingar eller avtal måste bestyrkas av notarie vid äventyr av att de annars är att anse som ogiltiga. Det är nämligen vanligt förekommande att det i de olika nationella rättsordningarna, och enligt föreskrivna villkor, uppställs formkrav som måste vara uppfyllda för att olika handlingar ska anses vara giltiga, eller föreskrivs att dessa handlingar måste bli föremål för valideringsförfaranden. Denna omständighet kan således inte anses vara tillfyllest som stöd för Republiken Frankrikes inställning.

84 Den omständigheten att notarierna, innan de bestyrker en handlings eller ett avtals äkthet, är skyldiga att kontrollera att samtliga i lag uppställda villkor för att ingå handlingen eller avtalet är uppfyllda och, om så inte är fallet, vägra att bestyrka handlingen eller avtalet, kan inte heller påverka ovannämnda slutsats.

85 Såsom Republiken Frankrike har gjort gällande är det visserligen riktigt att anledningen till att notarierna gör denna kontroll är att den tjänar ett allmänintresse, nämligen att se till att handlingar som ingås mellan enskilda personer är lagliga och rättssäkra. Domstolen finner emellertid att detta mål av allmänintresse inte i sig kan anses motivera att det endast är medborgare i den aktuella medlemsstaten som får agera som notarier vid utförandet av denna typ av uppgifter.

86 Att en åtgärd vidtas för att eftersträva ett mål av allmänintresse räcker inte i sig för att en viss verksamhet ska anses som direkt och specifikt förenad med utövande av offentlig makt. Det är nämligen utrett att göromål som utförs inom ramen för olika reglerade yrken ofta innebär, i de nationella rättsordningarna, att yrkesutövarna är skyldiga att eftersträva mål av allmänintresse, utan att de för den sakens skull därvid kan anses utöva offentlig makt.

87 Den omständigheten att notarierna i sin verksamhet eftersträvar mål av allmänintresse (bland annat att handlingar som ingås mellan enskilda personer ska vara lagliga och rättssäkra) utgör emellertid ett tvingande skäl av allmänintresse som kan motivera eventuella inskränkningar i artikel 43 EG som följer av den specifika karaktär som kännetecknar notariers verksamhet. Det kan därvid vara fråga om inskränkningar i form av bestämmelser med inskränkande verkan vid rekrytering av notarier, samt begränsningar av hur många notarier som får finnas och av deras territoriella behörighetsområden. Det kan även vara fråga om regelverk för ersättning, oberoende ställning och oavsättlighet samt regler om att notarierna inte får bedriva annan verksamhet. Detta gäller dock under förutsättning att dessa inskränkningar gör det möjligt att uppnå nämnda mål av allmänintresse och att de är nödvändiga för att uppnå dessa mål.

88 Det är även riktigt att notarierna inte får bestyrka handlingar eller avtal som inte uppfyller de krav som uppställs i lag, och detta gäller oberoende av vad parterna vill. Om en notarie har vägrat att bestyrka en handling eller ett avtal av en sådan anledning, får parterna emellertid vidta de åtgärder som krävs för att avhjälpa den olagliga utformningen av handlingen eller avtalet, eller ändra bestämmelserna däri, eller låta bli att ingå handlingen eller avtalet.

89 Inte heller juridisk rådgivning och juridiskt biträde som notarien tillhandahåller i samband med att han eller hon bestyrker äktheten i den aktuella handlingen eller avtalet kan anses utgöra verksamhet som är förenad med utövande av offentlig makt, inte ens då det finns en lagstadgad skyldighet för notarien att tillhandahålla sådan rådgivning eller sådant biträde (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Reyners, punkt 52).

90 När det sedan gäller bevisvärdet hos notariebestyrkta handlingar samt den omständigheten att sådana handlingar får läggas till grund för verkställighet, kan det förhållandet att handlingarna därigenom har försetts med betydande rättsverkningar inte bortses ifrån. Att en viss verksamhet består i utfärdande av handlingar med sådana rättsverkningar kan emellertid inte vara tillfyllest för att verksamheten ska anses vara direkt och specifikt förenad med utövande av offentlig makt i den mening som avses i artikel 45 första stycket EG.

91 Bevisvärdet hos notariebestyrkta handlingar regleras i bevisreglerna i den ifrågavarande rättsordningen. Artikel 1319 i civillagen handlar om bevisvärdet hos officiella handlingar. Bestämmelsen återfinns i kapitel VI, som har rubriken ”Om bevis på förpliktelser och om bevis på betalning”. Det bevisvärde som en viss handling ges genom lag har således inte någon direkt relevans för frågan huruvida upprättandet av denna handling i sig kan anses utgöra en verksamhet som är direkt och specifikt förenad med utövande av offentlig makt, såsom krävs enligt rättspraxis (se, för ett liknande resonemang, domarna i de ovannämnda målen Thijssen, punkt 8, och kommissionen mot Spanien, punkt 35).

92 I artikel 1322 i civillagen föreskrivs dessutom att undertecknade handlingar, som erkänts av den mot vilken handlingen görs gällande eller som enligt lag ska anses ha erkänts, ska mellan dem som undertecknat handlingen samt mellan deras arvtagare och rättighetsinnehavare, ha ”samma bevisvärde som den officiella handlingen”.

93 Vad därefter beträffar den omständigheten att den officiella handlingen får läggas till grund för verkställighet, delar domstolen Republiken Frankrikes bedömning att detta gör det möjligt att låta verkställa de förpliktelser som stipuleras i handlingen utan att först behöva gå till domstol.

94 Att en officiell handling kan läggas till grund för verkställighet innebär emellertid inte att notarien bedriver verksamhet som ska anses vara direkt och specifikt förenad med utövande av offentlig makt. Det är visserligen riktigt att notariens förklaring på den

officiella handlingen att fordran får verkställas innebär just att nämnda handling får läggas till grund för verkställighet. Grunden härför är emellertid parternas avsikt att ingå en handling eller ett avtal, och att dessa – efter notariens kontroll av att de upprättats i enlighet med lag – ska kunna läggas till grund för verkställighet.

95 Notariens verksamhet som består i att upprätta officiella handlingar med sådana rättsverkningar som dem som anges i punkterna 90–94 ovan kan således inte anses vara direkt och specifikt förenad med utövande av offentlig makt i den mening som avses i artikel 45 första stycket EG.

96 Vad gäller notariens uppdrag att uppbära skatter gör domstolen följande bedömning. Denna verksamhet kan inte i sig anses utgöra verksamhet som är direkt och specifikt förenad med utövande av offentlig makt. Det ska härvid preciseras att notarien uppbär skatt för gäldenärens räkning, att notarien överför motsvarande belopp till skattemyndigheten och att denna verksamhet inte skiljer sig väsentligt från tillvägagångssättet vid uppbörd av mervärdesskatt.

97 När det sedan gäller vissa handlingar – såsom förskott på arv, äktenskapsförord, inteckningar, försäljning av fast egendom som kommer att bebyggas samt överlåtbara jordbruksarrenden – som måste ingås genom notariebestyrkta handlingar för att vara giltiga, hänvisar domstolen till punkterna 80–95 ovan.

98 Vad därefter beträffar notariernas särskilda ställning i den franska rättsordningen, erinrar domstolen om att det i punkterna 75 och 78 ovan angetts att det är utifrån arten på de aktuella göromålen i sig, och inte utifrån notariernas ställning som sådan, som domstolen ska pröva om göromålen omfattas av undantaget i artikel 45 första stycket EG.

99 Det finns emellertid anledning att göra två påpekanden i denna del. För det första är det utrett att vardera parten fritt får välja vilken notarie som ska anlitas enligt artikel 4 i den nationella förordningen om notarier (se punkt 8 ovan), när det inte i lag föreskrivs att notarie ska utses. Det är visserligen riktigt att en del av arvodet till notarierna regleras i lag, men inte desto mindre är det så att kvaliteten på de tjänster som tillhandahålls kan variera från en notarie till en annan, och detta beror särskilt på vederbörandes yrkesskicklighet. Domstolen delar därför generaladvokatens bedömning i punkt 18 i förslaget till avgörande att notarierna – inom sina respektive territoriella behörighetsområden – konkurrerar med varandra, vilket inte är fallet vid utövandet av offentlig makt.

100 För det andra ska det påpekas att notarierna gentemot sina klienter är direkt och personligen ansvariga för skador som vållas genom fel eller försummelse i tjänsten. Detta har även påpekats av kommissionen utan att motsägas av Republiken Frankrike på denna punkt.

101 Republiken Frankrike kan inte heller vinna framgång med sina argument som rör vissa unionsrättsakter. När det gäller de rättsakter som nämns i punkt 46 ovan, preciserar domstolen att enbart den omständigheten att lagstiftaren har undantagit notarier från en viss rättsakts tillämpningsområde inte i sig innebär att notarierna med nödvändighet omfattas av undantaget i artikel 45 första stycket EG. Vidare anges i skäl 41 i direktiv 2005/36 att direktivet inte ”påverkar … tillämpningen av … artikel 45 [EG], som bland annat rör notarius publicus”. Härav följer att unionslagstiftaren inte tagit ställning till om artikel 45 första stycket EG kan tillämpas på notarieyrket.

102 Domstolen finner vidare att inte heller de argument som grundas på de i punkterna 47 och 48 ovan angivna unionsrättsakterna är relevanta. De förordningar som nämns i punkt 47 avser erkännande och verkställighet av officiella handlingar, vilka bevittnats och får läggas till grund för verkställighet i en medlemsstat. Dessa förordningar

påverkar följaktligen inte tolkningen av artikel 45 första stycket EG. Samma bedömning görs beträffande de unionsrättsakter som nämns i punkt 48 ovan. I likhet med vad som gjorts gällande av kommissionen, finner domstolen nämligen att dessa rättsakter endast ger notarier – liksom andra behöriga myndighetspersoner som utsetts av staten – i uppdrag att bestyrka fullgörandet av vissa handlingar och formkrav innan bolag ändrar ort för bolagets säte, innan bolag bildas och innan bolag fusioneras med varandra.

103 Vad sedan gäller 1994 och 2006 års resolutioner (se punkt 49 ovan) betonar domstolen att dessa saknar rättsverkningar, eftersom sådana resolutioner till sin natur inte är bindande. Trots att det i dessa resolutioner anges att notarieyrket omfattas av artikel 45 EG, uttryckte parlamentet i 1994 års resolution explicit sin önskan att åtgärder skulle vidtas för att avskaffa nationalitetskravet för notarieyrket. Denna inställning vidhölls implicit i 2006 års resolution.

104 Domstolen gör vidare följande bedömning av Republiken Frankrikes argument rörande domen i det ovannämnda målet Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española. Det målet avsåg tolkningen av artikel 39.4 EG och inte tolkningen av artikel 45 första stycket EG. Dessutom framgår det av punkt 42 i domen att domstolen, när den slog fast att de uppgifter som tilldelats kaptener och förste styrmän innefattar myndighetsutövning, avsåg samtliga uppgifter som utförs av nämnda yrkeskategorier. Domstolen gjorde således inte enbart en prövning av de notarierelaterade uppgifter som kaptener och förste styrmän tilldelats (det vill säga bevittna, förvara och överlämna testamenten), separat från de andra befogenheterna, såsom bland annat befogenhet att vidta bestraffnings- och tvångsåtgärder.

105 Republiken Frankrike har även hänvisat till domen i det ovannämnda målet Unibank, och domstolen gör i denna del följande bedömning. Det målet gällde ingalunda tolkningen av artikel 45 första stycket EG. Dessutom slog domstolen, i punkt 15 i den domen, fast att en offentlig myndighet eller annan bemyndigad myndighet i ursprungsstaten måste medverka för att en handling ska kunna anses vara officiell i den mening som avses i artikel 50 i konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 299, 1972, s. 32; svensk utgåva, C 15, 1997, s. 30).

106 Mot denna bakgrund finner domstolen att de notariegöromål som definieras i den nu gällande franska rättsordningen inte kan anses utgöra verksamhet som är förenad med utövandet av offentlig makt i den mening som avses i artikel 45 första stycket EG.

107 Det nationalitetskrav som uppställs i fransk rätt för tillträde till notarieyrket utgör således sådan diskriminering på grund av nationalitet som är förbjuden enligt artikel 43 EG.

108 Kommissionens talan ska därför bifallas.

109 Domstolen fastställer därmed att Republiken Frankrike har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 43 EG genom att föreskriva ett nationalitetskrav för tillträde till notarieyrket.

Rättegångskostnader

110 Enligt artikel 69.2 i rättegångsreglerna ska tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Kommissionen har yrkat att Republiken Frankrike ska förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom Republiken Frankrike har tappat målet, ska kommissionens yrkande bifallas.

111 Enligt artikel 69.4 första stycket i rättegångsreglerna ska de medlemsstater som intervenerat i målet bära sina rättegångskostnader. Republiken Bulgarien, Republiken Tjeckien, Republiken Lettland, Republiken Litauen, Republiken Ungern, Rumänien, Republiken Slovakien och Förenade kungariket ska därför bära sina rättegångskostnader.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (stora avdelningen) följande:

1) Republiken Frankrike har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 43 EG genom att föreskriva ett nationalitetskrav för tillträde till notarieyrket.

2) Republiken Frankrike ska ersätta rättegångskostnaderna.

3) Republiken Bulgarien, Republiken Tjeckien, Republiken Lettland, Republiken Litauen, Republiken Ungern, Rumänien, Republiken Slovakien och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland ska bära sina rättegångskostnader.

Underskrifter